

Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди

*До 220 - ої річниці з дня заснування
університету*

**ВІСНИК
СКОВОРОДИНІВСЬКОЇ АКАДЕМІЇ МОЛОДИХ
УЧЕНИХ**

Збірник наукових праць

Харків – 2024

ІВАЩЕНКО ТЕТЯНА

МЕМИ ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ ВІЗУАЛЬНИЙ ЗАСІБ У СУЧАСНОМУ
ОСВІТНЬО-ВИХОВНОМУ ПРОСТОРИ..... 58

КОПТЄВА ТЕТЯНА

МЕТОДОЛОГІЧНА ОСНОВА ДОСЛІДЖЕННЯ ДВОЯРУСНОСТІ
АНТРОПОГЕННИХ ЛАНДШАФТІВ 64

КОРОЛЬ ДМИТРО

ЗМІСТ ПОНЯТТЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ
УКРАЇНИ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ РОЗВІДКИ 70

КОСТЕНКО ОЛЕНА

ВИКОРИСТАННЯ MIXED METHODS DESIGN У СУЧАСНИХ ІСТОРИКО-
ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ 75

МАЙСТРЮК ІРИНА

ЗАСОБИ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ САМООСВІТИ ШКОЛЯРІ 79

ОСИНСЬКИЙ МИКОЛА

ДАШБОРД ЯК ІНСТРУМЕНТАРІЙ ПРЕЗЕНТАЦІЇ БІОЛОГІЧНИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ..... 88

ПАНАСЕНКО ЮЛІЯ

АРТ-ПЕДАГОГІКА ЯК КАТЕГОРІЯ В ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІЙ
ЛІТЕРАТУРІ 96

ПІКУС ДМИТРО, БОНДАРЕНКО АНАТОЛІЙ

СТИМУЛЮВАННЯ ІНТЕРЕСУ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ДО НАВЧАЛЬНО-
ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ОСНОВА ЕФЕКТИВНОЇ ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНІХ РОЗВІДНИКІВ..... 102

ПОХИЛЬЧЕНКО КРИСТІНА, ЯРИС ОЛЕНА

ГРАВІЙНІ КАР'ЄРИ ЯК НОВІ ВОДНО-БОЛОТНІ ОСЕЛИЩА ПТАХІВ (НА
ПРИКЛАДІ ШТУЧНОГО ОЗЕРА МАКС-АЙТ-ЗЕ В М. ШТУТГАРТ,
НІМЕЧЧИНА)..... 108

АРТ-ПЕДАГОГІКА ЯК КАТЕГОРІЯ В ПСИХОЛОГО- ПЕДАГОГІЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Юлія ПАНАСЕНКО

здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

У статті розкривається роль арт-педагогіки у сучасній освіті, її значення та вплив на розвиток особистості. Розглядаються аспекти арт-педагогіки в психолого-педагогічній літературі. Схарактеризовано категорію арт-педагогіки.

Ключові слова: арт-педагогіка, освіта, мистецтво, розвиток, дослідження.

The article reveals the role of art pedagogy in modern education, its importance and influence on personality development. Key issues of the use of art in pedagogical practice are considered. Modern research and publications on this topic are analyzed.

Keywords: art pedagogy, education, art, development, research.

У сучасному світі стає очевидним, що традиційні методи навчання не завжди відповідають потребам розвитку сучасної особистості. Арт-педагогіка виходить за межі стандартних підходів, ставлячи мистецтво в центр навчального процесу. Отже, актуальність вивчення арт-педагогіки полягає у пошуку нових, творчих методів, спрямованих на розвиток особистості та вдосконалення освітньої системи.

Останні дослідження підтверджують ефективність використання арт-педагогіки у навчальному процесі. Вони зосереджені на вивченні впливу мистецтва на когнітивний, емоційний та соціальний розвиток учнів. Дослідження також демонструють значимість арт-педагогічних методик у вирішенні проблем адаптації, розвитку креативності та сприянні соціальній інтеграції.

Під арт-педагогікою розуміють технологію створення та використання різних видів мистецтва з ціллю передачі почуттів, звільнення емоцій, гармонізації внутрішнього світу дитини [8]. Тому вона є не лише методом навчання, а й засобом розвитку творчих здібностей та емоційного інтелекту учнів. Застосування мистецтва в навчальному процесі сприяє створенню стимулюючого середовища, де кожен учень має можливість реалізувати свій потенціал. Арт-педагогіка відкриває нові перспективи для покращення якості освіти та розвитку кожної особистості.

Арт-педагогіка як новаторський підхід у сучасній освіті відіграє важливу роль у формуванні та розвитку особистості учнів. Її значення полягає в тому, що вона сприяє розкриттю творчого потенціалу кожної дитини, розвиває їхні художні здібності та стимулює самовираження.

Перш за все арт-педагогіка дозволяє дітям відчувати радість від власної творчості. Через використання мистецьких форм, таких як малювання, музика, театральна діяльність тощо, учні отримують можливість виразити свої почуття, думки та уявлення в нетрадиційний спосіб. Це сприяє створенню атмосфери відкритості, толерантності та самовираження в класному колективі [3].

Друге, значення арт-педагогіки полягає в її впливі на розвиток різних аспектів особистості учнів. Цей метод навчання сприяє формуванню креативного мислення, розвитку уяви та вміння працювати в команді. Крім того, арт-педагогіка позитивно впливає на емоційну сферу учнів, допомагаючи їм вирішувати проблеми, відчувати емоційний комфорт та розвивати соціальні навички.

Нарешті, арт-педагогіка сприяє формуванню толерантного та відкритого світогляду учнів. Вона надає можливість пізнати та зрозуміти різноманітні культури, традиції та способи мислення, що розширює кругозір учнів та сприяє їхньому гармонійному розвитку.

Отже, арт-педагогіка в сучасній освіті є важливим інструментом для формування творчої, емоційно стійкої та толерантної особистості. Її значення полягає у створенні сприятливої атмосфери для самореалізації та розвитку

кожного учня, а її вплив на розвиток особистості є надзвичайно значущим у сучасному світі.

Арт-педагогіка як категорія в психолого-педагогічній літературі - це тема, що відображає важливість та роль мистецтва у педагогічному процесі. В останні роки арт-педагогіка стала предметом активного вивчення та обговорення в психолого-педагогічній літературі, що свідчить про зростаючий інтерес до цієї теми серед фахівців у галузі освіти.

Арт-педагогіка поєднує в собі методи та підходи мистецтва з педагогічною практикою з метою досягнення різноманітних цілей виховання та навчання. Вона відкриває широкі можливості для розвитку творчих здібностей учнів, підвищення їх мотивації до навчання, розвитку емоційної сфери та соціальних навичок [4].

У психолого-педагогічній літературі активно досліджуються різні аспекти арт-педагогіки, такі як методи та прийоми використання мистецтва у навчальному процесі, вплив мистецьких занять на розвиток особистості учня, психологічні та педагогічні аспекти організації арт-проектів у школах та інших навчальних закладах.

Вивчення категорії арт-педагогіки допомагає розкрити потенціал мистецтва як засобу підвищення якості освіти та розвитку особистості кожного учня. Такий підхід стає додатковим стимулом для інновацій у сучасній освіті та сприяє створенню більш сприятливого середовища для навчання та розвитку дітей та молоді.

Категорії арт-педагогіки включають широкий спектр понять, методів, технік та підходів, що використовують мистецтво як засіб для навчання, виховання та розвитку особистості. Деякі з основних категорій арт-педагогіки включають:

- мистецька терапія: використання мистецтва (малювання, скульптура, музика, театр і т.д.) для покращення фізичного, емоційного, психічного та соціального благополуччя;

- експресивне мистецтво: використання мистецтва як засобу вираження емоцій, думок, почуттів та ідентифікації особистості;
- мистецька терапія через творчість: акцент на творчому процесі як інструменті самовираження, самовиразності та самовидалення;
- мистецьке навчання: використання мистецтва як засобу навчання навичкам, знанням та розвитку креативності;
- соціальна арт-педагогіка: використання мистецтва для сприяння соціальній інтеграції, розвитку співпраці та взаєморозуміння між людьми;
- мистецька терапія в освіті: використання мистецтва для розвитку навичок саморегуляції, підвищення концентрації та пам'яті, покращення академічних результатів;
- мистецтво як засіб реабілітації: використання мистецтва для відновлення функцій після травм, хвороб або інших проблем здоров'я.

Ці категорії не є вичерпними, але вони відображають різноманітність і широту застосування арт-педагогіки у практиці навчання та виховання.

Арт-педагогіка в психолого-педагогічній літературі представлена як важливий напрямок в освіті та вихованні, що базується на використанні мистецтва як засобу досягнення різних педагогічних цілей. Вона активно обговорюється та аналізується в наукових статтях, монографіях, підручниках та наукових конференціях.

У психолого-педагогічній літературі розглядаються такі аспекти арт-педагогіки, як:

- теоретичні основи: аналіз концепцій та теорій, що лежать в основі арт-педагогіки, вивчення психологічних механізмів впливу мистецтва на психіку та розвиток особистості;
- методологія: розробка методичних підходів та технологій використання мистецтва у педагогічній практиці, а також оцінка їх ефективності;
- практичні дослідження: вивчення результатів застосування арт-педагогічних методик у навчальних закладах та інших сферах освіти;

- соціально-психологічні аспекти: вивчення впливу арт-педагогічних практик на соціальну адаптацію, емоційний стан та міжособистісні відносини учасників навчального процесу:

- розвиток творчих здібностей: дослідження впливу мистецької діяльності на розвиток креативності, уяви та інших творчих здібностей;

- інклюзивна арт-педагогіка: вивчення можливостей застосування мистецтва для інклюзивного навчання та виховання людей з особливими потребами.

Психолого-педагогічна література також активно вивчає вплив арт-педагогіки на розвиток особистості, самопізнання та самореалізацію, а також її роль у формуванні культурної компетентності та критичного мислення. Вона сприяє розвитку нових підходів до освіти, сприяючи створенню більш гуманного та творчого навчального середовища [7].

Арт-педагогіка в психолого-педагогічній літературі є предметом активного дослідження та обговорення. Вона визнається як важливий напрямок розвитку освіти, який поєднує в собі мистецтво і педагогіку для досягнення навчальних та виховних цілей. У цій літературі досліджуються різні аспекти арт-педагогіки, включаючи методику використання мистецтва у навчальних процесах, вплив мистецьких занять на розвиток дітей та молоді, а також психологічні та педагогічні аспекти впровадження арт-проектів у школах та інших навчальних закладах.

У цій літературі можна знайти дослідження, які висвітлюють вплив арт-педагогічних методик на розвиток когнітивних, емоційних та соціальних навичок учнів, а також їхній вплив на формування творчої особистості. Досліджується також роль мистецтва в процесі виховання, розвитку та самовираження дітей з різними освітніми потребами та особливостями.

Крім того, у психолого-педагогічній літературі також висвітлюються практичні аспекти впровадження арт-педагогічних методик у навчальний процес, включаючи розробку програм, планування занять та оцінку їх ефективності. Важливим аспектом досліджень є також розгляд різних підходів

до організації та впровадження арт-проектів у шкільному середовищі, співпраці з вчителями та іншими фахівцями, а також вивчення впливу таких проектів на загальну атмосферу та клімат в навчальному закладі.

Враховуючи потенціал арт-педагогіки, подальші дослідження мають на меті детальніше вивчити її вплив на розвиток різних аспектів особистості, а також розробити нові методики та програми, що сприятимуть впровадженню цього підходу у широке навчальне середовище. Висновки з цих досліджень можуть стати основою для подальшого вдосконалення освітньої системи та підвищення її ефективності.

Список використаних джерел

1. Деркач О. О. Арт-педагогіка: Програма навчальної дисципліни для студентів спеціальності «Початкове навчання» освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст». Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. Вінниця, 2011. С. 25.

2. Деркач О. О. Виховний потенціал арт-педагогіки: європейські абриси. Актуальні проблеми дошкільної та початкової освіти в контексті європейських освітніх стратегій: Збірник матеріалів науково-практичної конференції викладачів і студентів інституту педагогіки, психології і мистецтв., м. Вінниця 9-11 квітня 2014 р. Вінниця, 2014. Вип.3., С. 452.

3. Деркач О. О. Виховний потенціал арт-педагогіки як об'єкт науково-педагогічної рефлексії. Простір арт-терапії: Мистецтво життя : Матеріали XII Міжнар. міждисциплінар. науково-практ. конф., м. Київ, 27-28 лют. 2015 р. Київ, 2015. С. 18–25.

4. Кондратова Л. Г. Арт-педагогіка як інноваційна освітня технологія. Колективна монографія Психолого-педагогічна допомога особистості засобами арттерапії: монографія. Переяслав. 2020. 365 с. С.167-179.

5. Лобова О., Сбруєва А., Бойченко М. Формування культурної компетентності школярів у процесі мистецької освіти в «Новій українській школі». Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. № 3–4 (97–98).

2020. С. 266–276. URL : <https://pedscience.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/10/26.pdf>

6. Масол Л. М. Формування базових компетентностей учнів загальноосвітньої школи у системі інтегративної мистецької освіти: Посібник для вчителя. Київ: Педагогічна думка. 2010. С. 245.

7. Пріма Р. Артпедагогіка як наукове поняття: аспекти сутнісної характеристики. Вісник Черкаського університету. 2016. Серія: Педагогічні науки. Вип. № 1. С. 6–10.

8. Тлумачний словник. Отримано з <https://studopedia.com.ua/slovnik.php>

9. Хмелевська І. О. Методика формування інтегральної компетентності майбутніх викладачів музичного мистецтва та хореографії: (Дис. ...канд. пед. наук), Суми, 2021.

10. Щолокова О. П., Нагорна О. В. Синергетична детермінанта фахової підготовки вчителя музичного мистецтва. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. 2019. Сер. 14: Теорія і методика мистецької освіти, № 27. С. 3-9.

СТИМУЛЮВАННЯ ІНТЕРЕСУ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ДО НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ОСНОВА ЕФЕКТИВНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ РОЗВІДНИКІВ

Дмитро ШКУС

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Анатолій БОНДАРЕНКО

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

У статті з'ясовано сутність поняття стимулювання інтересу здобувачів освіти до навчально-пізнавальної діяльності, визначено його роль та значення у